

Makay Emese

Észrevételek

a magyar tannyelvű iskolák III. osztálya számára készült **magyar nyelv és irodalom**, valamint **román nyelv és irodalom tantervekre** vonatkozóan

Elemzett tantervek:

- Limba și literatura maghiară (Aprobat cu Ordin al Ministrului Nr.5198/01.11.2004)
- Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba minorităților naționale (Aprobat prin Ordin al Ministrului Nr. 5198/01.11.2004)

Forrás: www.edu.ro

E két tanterv a 2005–2006-os tanévtől lép érvénybe. Elemzésükkor, olyan rendellenességekre figyeltünk fel, amelyek megnehezítik a két nyelv tanításának folyamatát. Arról van ugyanis szó, hogy nincs összhang a tanulási tartalmak között, illetve a román nyelv elsajátításának követelményei jóval konkrétabbak és több ismeret elsajátítását irányozzák elő, mint az anyanyelv tantervének követelményei.

Mivel ezeket a tanterveket még nem használták a tanítók, és csak szeptembertől lépnek érvénybe, van még idő az esetleges hibák igazítására, illetve a két tanterv követelményeinek az összehangolására.

Íme néhány észrevétel:

1. A **magyar nyelv** tanterve olyan szövegek olvasását javasolja, amelyek terjedelme **legtöbb 150-175 szó**, míg a **román nyelv** tantervében az áll, hogy a szövegek terjedelme **legtöbb 200** szó legyen.

Miért van ez így? Köztudott, hogy anyanyelven a tanulók már I. osztály végén olvasnak, míg román nyelven csak II. osztályban tanulnak olvasni. Mégis III. osztály végére többet képesek olvasni románul, mint anyanyelven?

Ugyanakkor az is meggondolandó, hogy a III. osztályosok kedvenc olvasmánya a mese. Gyakorlatilag egy jól megszerkesztett népmese (amely tartalmazza a jellegzetes formai elemeket) terjedelme jóval meghaladja a 175 szót. Márpedig ha harmadik osztályban nem olvasnak mesét a gyerekek, mikor fog majd erre sor kerülni?

Az érvényben levő magyarországi tankönyvek már II. osztálytól olyan meséket, olvasmányokat tartalmaznak, amelyek jóval meghaladják a 175 szót. Miért kell az erdélyi magyar kisiskolásnak jóval kevesebbet olvasnia?

2. Az **anyanyelv** tanításának tanterve **nem tartalmazza a mondattani isme-reteket**. III. osztályban csak a mondatok tartalmi csoportosítását, felismerését és a különböző mondatfajták írását írja elő. A **román nyelv** tanításának tanterve azonban **tartalmazza a mondat szerkezetére vonatkozó fogalmakat** is: mondatrész, alany, főnévvel és névmással kifejezett alany, állítmány, az alany és az állítmány kapcsolata, fő mondatrészek, bővítmények, tömondat, bővített mondat.

Miért kell az erdélyi kisiskolásnak először románul elsajátítania a mondattani fogalmakat? Ezeket anyanyelven nem kell ismernie? (Az sem hagyható figyelmen kívül, hogy a többi kisebbség anyanyelvi tantervében ezek az ismeretek szerepelnek.) A III. osztályos magyar tanterv kevés nyelvi ismeret elsajátítását írja elő. Ezen ismeretek már az előző osztályokban elsajátítottak (a hangok időtartama és ezek jelölése, az írásjelek használata, a mondat-fajták), ugyanis ezek nélkül sem a helyes, kifejező olvasást, sem a helyesírás alapjait nem sajátíthatják el a tanulók.

Az említettek értelmében az a helyzet áll fenn, hogy a román nyelvi fogalmak el-sajátítása jóval megelőzi az anyanyelvi fogalmak elsajátítását, így a tanulási folyamatban nem anyanyelven alakulnak ki az alapfogalmak, hanem románul. Feltevődik egy újabb kérdés: *Mi értelme van magyar tagozatra járítani a gyerekeket, ha a nyelvi fogalmak nem anyanyelven alakulnak ki?*

3. A két tanterv összehasonlítása során szembeűnő az is, hogy a román nyelv és irodalom tanterve konkrétan, céltudatosan fogalmazza meg a követelményeket, szerkesztése logikus, pontos utasításokat tartalmaz a tanulási folyamat megszervezésére. A magyar nyelv tantervében sok az ismétlődő tanulási tevékenység, a követelmények és a tanulási tartalmak nem eléggé világosak (például a szófajok tanításánál). Tapasztalatunk alapján az eddigi magyar nyelv és irodalom tantervek jóval célra-törőbbek, logikusabban megszerkesztettek, áttekinthetőbbek voltak. Nem kellene abba a tévedésbe esnünk, hogy a „korszerűsítés” a tanulási folyamat rovására történjen, és megnehezítse a tanítók és a tanulók munkáját.

Konkrét javaslataink:

- A magyar nyelv és irodalom tantervének újraszervezése, ugyanis véleményünk szerint ebben a formában a tanterv nemcsak a III. osztályos tanítási folyamatot nehezíti, hanem a következő években történő anya-nyelvtanítást is.
- A gyakorló tanítók bevonása a tantervszerkesztésbe. Szerintünk a meg-szerkesztett tantervet át kellene nézetni a megyék tanítóival és módszer-tani felelőseivel is, mert így kiküszöbölhetőek lennének az említett hibák.

- A magyar és a román nyelv tantervi követelményeinek összehangolása, ami nemcsak az adott osztályban folyó tanítási folyamatot, hanem a következő évek tananyagának elsajátítását is megkönnyítené. Fontos, hogy előbb anyanyelven alakuljanak ki az alapfogalmak, és ezekre épül-jön a román és az idegen nyelvek tanítása.
- A jelenlegi tanterv alapján megírt és a Minisztérium által elfogadott tan-könyvek bevonása a tankönyvpiacról, ugyanis ezek nem felelnek meg sem az életkori sajátosságoknak, sem az anyanyelvtanítás céljainak.
- Újabb tankönyvlicitáció szervezése egy alaposan átgondolt és meg-szerkesztett tanterv alapján, ami biztosítaná azt, hogy a következő 4-5 évben (megfelelő tankönyvekkel) hatékony legyen a tanulás-tanítás az anyanyelvi órákon.